

FERDINANDY GYÖRGY

Láncszemek

Egy ilyen apró trópusi tanodában sokféle ember megfordul. Fiatalok és öregek, analfabéták és jövődöbéli Nobel-díjasok. Az intézet befogadja őket. Mindenki tudja: nyomós oka lehet annak, ha valaki a pokol legmélyebb bugyrában csinál magának helyet.

Tévedne, aki valami obskurus türelemben keresné a magyarázatot. A tapasztalat – a sokévszázados bölcsesség – azt mutatja, hogy egy emberszabású társadalomban mindenkinek helye van.

Tessék például ez az Axel. A foglalkozása – mondják gróf volt odaát az óvilágban. Kezdetben itt a szigeten is főúri beosztásban dolgozott. Azután átkerült az egyetemre, ami a pincérségnél mégiscsak előkelőbb dolog. Nem értett ugyan sem a művészetekhez, sem a matematikához, de nyelveket – ez nagy szó errefelé! – tucatszámra tudott. Őrá hivatkozott a dékán, amikor kiépítette az azóta virágzó sivatagközi kapcsolatokat.

Most pedig itt ülök veled, a képernyő előtt, nézzük az alulfejlettek számára sugárzott agyimosást, a gazdag világból ideirányított kultúrműsorokat.

Ennek itt most „a leggyengébb láncszem” a neve. Amolyan ki mit tud, de ha jól megnézzük, mégsem az. Valami versengés van benne, igaz, van játékvezető és van csapat. De a cél mégsem a győzelem. A cél az árulás. A rendezők egymás ellen uszítják a játékosokat.

Értem én, hogyisne érteném. Az elesettek összetartása eredményellenes: kártékony, mi több, veszélyes dolog. Még szerencse, hogy egy ilyen természetközeli világban még a falu bolondjának is helye van.

*

Szóval ül itt mellettem ez az Axel. Nézzük a képernyőt, a vetélkedő északiakat. Hallgatunk. A piacon reggel megöltek egy embert. Ült a fal mellett, rászáradt a vére. Ilyenkor nem beszédesek a trópusiak.

– Skribler volt – mondja a gróf.

Írástudó. Minden faluban van ilyen. Neki diktálják a leveleket. Ez itt visszaélt a bizalommal. Rajtakapták, elvágta a torkát valaki. Itt még nem könnyű becsapni az embereket.

Hallgatunk tovább. Axel a déli kontinensről került át a szigetre. La Paz-ban volt attasé. Azután jött a háború, és menesztették a külképviseleteket. A franciák alkalmazták, nyelvtanárnak. A franciák nem beszélnek, csak tanítják a nyelveket. Később már itt vezette az Intézetet, a szomszéd szigeten.

Addigra megviselte őt is a trópus. Átköltözött hozzánk – itt van bank, és van repülőtér. Ez mégiscsak egy nagyobbacska sziget.

Nincs sok megbeszélőnivalónk. Az idegenek élete mind egy kaptafára megy. Az asszonyok egy idő után visszaszöknek az óvilágba. Viszik magukkal a gyerekeket. Egy-egy bennszülött lány még csak kerül horogra utánuk. Azután az is elmegy. Nem marad csak a rum meg a csend.

A rumtól mosolygós lesz idővel az ember. Jámbor és szelíd: fát lehet vágni a hátán. A régi dolgairól legfeljebb álmodozik. A zene él legtovább az emlékezetében. A bakelitlemezek járataiban csikorog a homok. Ilyenkor, naplemente után, én is felteszem a lemezeimet.

*

– Írt a feleségem – jelenti be most.

– Aha – felelem.

– Itt éltünk – teszi hozzá. A szomszéd szigeten.

– Azután elment – folytatom.

– Honnan tudja?

Vállat vonok.

– Rendes lány volt – mondja. Úgy értem, eredetileg. Miatta hagytam ott a franciákat. Azt hittem ...

Hogy mit hitt, azt nem mondja meg.

– Itt aztán elkapta a gépszíj. Tizenhat hitelkártyája volt. Autót vett magának, drágaköveket. Ezt a házat is ő vette meg.

– Azután?

– Á, semmi. Lett valami gixer. Én csak azt láttam, hogy gyűlnek a számlák. Akkor már hónapok óta nem fizetett.

– El kellett tűnnie innen. Azt mondta, északon kezd új életet. Megfigyelte? Az ilyenek mindig új életet kezdenek.

– Mire maga?

– Én?

Hallgatunk.

– Elkapta a gépszíj – mondja kollégám. A nők ilyenek.

Tudja, nekem mindegy, hogy nyolchengeres masinák, vagy hogy tizenkét karátos drágakövek. Ez meg ugye egyszerű lány volt. Gyönyörű, persze. Az igen.

– Van citrom?

Ülünk a képernyő előtt, nézzük a hiányzó láncszemeket. Jó így nekünk. Isszuk a cukornád levét, mosolygósan, szelíden.

*

Sokféle ember megfordul egy ilyen apró tanodában. Phil, példának okáért. Valami importcége volt, egyszemélyes vállalat. Eladta, amikor megbetegedett. Most itt túlórázik ő is. Kereskedni tanítja a bennszülötteket. Este globalizálunk: emelgetjük a rumosüveget.

A másik, francia. Tánc és illemtanár. Ő csak módjával iszik. Műsorzáráskor átjön érte egy-egy szénfekete gyereklány. Eteti, taníttatja, még férjhez is adja.

- Jól van no! - mondja. Megyek már.

Még cicijük sincs. Úgy szereti őket - mondogatja - ha girheselek.

Hát csak így.

- Te, nézd csak! - mondja a gróf.

Az adást megszakították, a képernyőn rohannak az emberek.

- Horrorfilm! - legyintek.

- Ebből háború lesz!

- Tizenhat hitelkártyája volt - motyogja Axel.

- Visszavennéd?

- Van citrom?

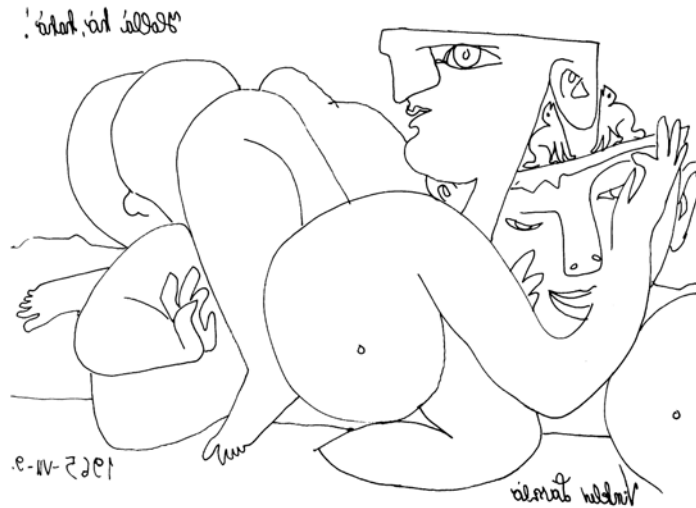
- Jól van, no! - mondja a másik. Már megyek.

Phil feláll.

- Van.

- Természetesen.

Töltök, felteszem a lemezeimet.

VINKLER LÁSZLÓ: METAMORFÓZIS